

НАША ПОШТА

NAŠA POŠTA

САДРЖАЈ

За побољшање п. т. саобраћаја. — Оценјивање. — Бројно стање наших пошта. — Pošta (njene funkcije) и privredi i pravi. — Из прошлости: Одјек турско-аустриске телеграфске конвенције од 1857 год. — Самоиндукција, индукција и међусобна индукција у телефонским проводницима и апаратима. — Ugovorne državne pošte. — Zdravlje. — Персонална питања. — Наше потребе — Декрети. — Свечана академија на Коларчевом универзитету Вуку Караџићу. — За нашу децу. — Нобе публикације.

БЕОГРАД
KRUNSKA 29

Sveska 115

mart 1934

Osnovana 1912

НАША ПОШТА излази сваког месеца.

Претплата: 40 д. за годину, 20 д. за пола године.
Шаље се Администрацији „Наше поште“ преко Пошт. штедионице на чековни рачун бр. 53.888.

Не лежи опасност у овим кризама. Главно је, да народна школована интелигенција буде прожета осећањем етничког живота и народног морала. Мислимо да у овоме лежи снага политичког живота и добре управе.

Активност политичког и државног живота мора да базира на свежим моралним снагама народа. Ова снага представља најконструктивнији фактор у историји једне нације. Народне вође и управљачи, који су познавали и управљали се по диктату ових народних унутрашњих сила, стварали су часна дела и велике епохе.

Д-р Милорад Драгић
(„Политика“)

ИЗ УРЕДНИШТВА

Г. д-р Шоћ се вратио са пута у Зетској бановини у којој је одржао низ састанака, у разним селима и градовима, на којима су третирана разна политичка и економска питања, међу којим и питања саобраћаја. Понаособ, п. т. т. саобраћају у Зетској бановини мора се поклонити већа пажња. Воспоставом Дирекције пошта и телеграфа на Цетињу доћи ће се свакако до жељеног побољшања.

ЗА ПОБОЉШАЊЕ П. Т. САОБРАЋАЈА

Уредба о организацији п. т. службе примљена је у Финансиском одбору Народне скупштине, а затим спроведена на сагласност Финансиског одбора у Сенату. Струка добија своју управу, по примеру културних земаља. На челу њеном биће пет начелника, из редова најбољих стручњака, првих међу првим. Од тога ће зависити даљи успех.

Васпостава Дирекције пошта и телеграфа Зетске бановине на Цетињу, очекује се почетком нове буџетске године. О њој је писано и у „Нашој пошти“ (октобар 1933 и јануар 1934). Предлагач, народни посланик за срезове цетињски и барски г. Гавро Милошевић, секретар Народне скупштине, добио је одговор г. Лаз. Радивојевића, Министра саобраћаја, од 22 фебруара о. г., да је то питање већ приведено крају и да је изашао указ о постављењу г. Ђура Ковачевића, за директора Зетске дирекције пошта и телеграфа.

Поздрављамо истакнута два замашна потеза које је г. Министар Радивојевић спровео у домену саобраћајне политике.

OCENJIVANJE

„Jugoslovenska p. t. i t.“ bavila se u dva nastavka, u decembarskom i januarskom broju, sa ocenjivanjem p. t. t. službenika. Osim nekoliko dobrih saveta, koji će, nažalost, ostati na hartiji, i samo saveti ništa novo nije kazano, Utvrđena je samo diagnoza bolesti, ali bacil nije pronađen. Međutim, i sve bolesti ne mogu se lečiti samo aspirinom.

Obavezno godišnje ocenjivanje državnih službenika bilo je opšte zavedeno već Zakonom o činovnicima od 1923, i to se je ocenjivanje vršilo bez većih prigovora i žalbi sve do stupanja na snagu novog zakona od 1931. Iz ovog može svako logično zaključiti da se kamen spoticanja nalazi u tom novom zakonu, a to su oni famozni listovi opažanja koji se dostavljaju komisijama za ocenu kao poverljivi izveštaji tajne policije, bez znanja i upogleda službenika kojih se tiču.

Ocenjivanje po propisnim odredbama novog zakona teško će biti objektivno, iz prostog razloga, što se od običnih smrtnika, kao što su i starešine poštanskih nadležstava, ne

može tražiti da u te listove opažanja na unesu, barem malo, svog ličnog svatanja, ličnih pogleda i opšte svoje lične note, a to se već ne može smatrati za objektivnost. Ista takva mora biti i odluka i prvostepene i drugostepene komisije za ocenu, pošto komisije pred sobom nemaju ništa drugo nego šture ocene u starešinskom izveštaju i onaj subjektivni list opažanja. Dakle, komisija, ne poznavajući ni dotičnog službenika ni njegovog starešinu, uvijek čuje jednu stranu, pa je jasno da i njena konačna odluka ne može biti drukčija nego jednostrana, t. j. neobjektivna, a zbog toga su i nastali svi prigovori i povike. Možda je bilo zavodenje ovakvog sistema dobronamereno, ali rdave posledice vide se već na sve strane. Na kraju krajeva, šta treba upravnoj vlasti, koja ima na raspoloženju sva mogućna sretstva da nepodobnog ili nesposobnog službenika ukloni iz službe kadgod nađe za potrebno, još i jednostrana policijska služba nadležnih starešina u pogledu ocenjivanja područnih službenika? Sem toga, u svima postupcima i ma kakvom slučaju bilo, uvek važi načelo da se onom koji se optužuje daje ujedno i mogućnost da se brani, jer se samo na ovakav način može doneti objektivna konačna odluka. Ovog se načela pridržavaju i sve odredbe Zakona o činovnicima, sem onih o ocenjivanju.

Prema tome, potrebno je dopuniti odnosne odredbe novog zakona o činovnicima, s time da se svakom službeniku ujedno sa starješinskim izveštajem dostavlja na upogled i primedbe i onaj list opažanja, odnosno sve ono što spada u starešinski izveštaj sa svima priložima. Na ovakav način ocenjivanje službenika bilo bi postavljeno na objektivnu bazu, a to je bio i cilj svih rasprava do sada u tom pogledu. Žalbe na neobjektivnost, kojih prilikom ocenjivanja po odredbama starog zakona skoro nije bilo, jer nije bilo ni jednostranog lista opažanja, prestale bi, uvereni smo, samo po sebi. Razume se da bi time u mnogome bio olakšan i sam rad komisija za ocenu.

БРОЈНО СТАЊЕ НАШИХ ПОШТА

Према званичној статистици за 1931 има 3519, односно 3.596 пошта према подацима објављеним у стручним листовима у 1932., тако да сваких 63.51 км² и 3.559 становника долази по једна пошта. Најбоље стоји територија Моравске и Вардарске бановине са површином 65.097 км², 3,109.315 становника и 1.381 поштом, где по једна пошта долази на 47.14 км² и 2.251 становника. Слично је стање и на територији Дравске бановине, а на најгушће насељеној територији Дунавске бановине, најбогатијој, са најразвијеном индустријом и трговином, долази по једна пошта на 96.97² км. односно на 3.861 становника. Пошто су индустрија и трговина главни пред-

услови за развој поштанског саобраћаја, мора се свако упитати од куда ове огромне разлике, да ли су објављени званични подаци уопште тачни и да ли се та званична статистика уопште може узети као основ за било какав озбиљан рад или студију.

Грешка је у томе што су као „поште“ означене и све помоћне и општинске поште које по свом делокругу рада и своје значају уопште не би смеле да носе назив „пошта“, а још мање да се трпају у званичну статистику у исти ред са државним и уговорним државним поштама. Општинске и помоћне поште је требало, у колико је требало, исказати посебно, јер се поштом, у данашњем смислу речи, не може називати установа која не врши прописану целокупну поштанску односно и телеграфско-телефонску службу. Према овом потпуно исправном и основаном становишту долазимо и до потпуно различитих, али реалних бројева. Територија Моравске и Вардарске бановине (Вардарска дирекција пошта и телеграфа) има само 122 државне и 36 уговорних државних, односно свега 158 пошта. Према томе, по једна пошта на тој територији долази на 413.33² км. и 19.679 становника, а пошто има цела Краљевина 639 државних и 1.138 уговорних државних односно свега 1.777 пошта, то по једна пошта долази на 139 км² односно 7.839 становника. Само су ови бројеви реални и званична статистика мора да буде грађана само по том основу, иначе неће бити то што се од ње очекује.

Овом приликом морамо да се осврнемо на питање помоћних односно општинских пошта. Већ правилником о уговорним државним поштама од 1926 имале су се све помоћне поште испод 2000 радних јединица годишње затворити или претворити у општинске поште. По новом правилнику од 1931, уговорне државне поште испод 3000 радних јединица имају се претворити у помоћне или општинске поште, што значи да је поново усвојен и први и други систем. Међутим, по Закону о општинама од 1933 општине имају само да врше поштански саобраћај између општине и најближе државне поште преко својих органа, а општина има да врши и испоруку поштанских пошиљака ван седишта државне поште где ова то не ради, Према томе за целу Краљевину имао би да се заведе јединствени систем такозваних општинских пошта.

Без обзира на горе наведено незгодно мешање општинских пошта са државнима, мишљења смо да ни овај јединствени систем није добар и да се неће остварити већ с обзиром на тешко стање општинских финансија. Општине ће се свакако бранити да врше ову наметнуту службу коју је дужна да врши Поштанска управа. Стога смо мишљења да би било умесније да се отвори још неколико уговорних

državnih pošta, a овако organizovanu poštansku saobraćajnu mrežu popuni sa seoskim писмоношама. Ликвидација општинских и помоћних пошта и завођење сеоске доставне службе могло би се извршити на тај начин што би се општине привремено обавезале на извесну суму за одржавање сеоских писмоноша, а доцније и та субвенција могла би да се укине, јер на крају крајева трошкове увек исти плаћа, па они ишли из општинских или државних каса. Исто тако, за оно што општине сада издају за одржавање ових такозваних општинских пошта, поштанска управа могла би ту службу ипак боље и целисходније организовати, што јој је и дужност. Виши саветник г. Шарић је у „П. т. прегледу“, у чланку „Пошта и село“, предложио да се за сеоску до-ставу привремено заведу и посебне таксе.

Потребно је према томе да се и општинске и помоћне поште што пре избаце из организације п. т. службе, пошто немају основа ни у Закону о пошти, телеграфу и телефону, а у званичној статистици не би их требало ни помињати у будуће.

с.

POŠTA (NJENE FUNKCIJE) U PRIVREDI I PRAVU

— 17 —

U tu skupinu spadaju slijedeće potskupine, i to: a) prenos i dostava određenih pošiljaka s retour - récépissé kod kojega pridolazi k jednostavnom otpremom ili prevoznom poslu kao novi posao obveza pošte, po kojoj mora pošiljaocu pribaviti potvrdu kao dokazno sredstvo o primitku pošiljke po primaocu; b) debit - novina i časopisa (novinska specijija) kod koga pridolazi k jednostavnom otpremnom ili prevoznom poslu kao novi posao obveza pošte na prometanje novina i časopisa, a stoji u primanju i realizaciji abonnementa. Pravna narav takvog posla sporna je u teoriji pravne nauke, jer ga jedni (Meili) smatraju komisijonalnom pogodbom i pogodbom o uslugama za plaću, a drugi (Schott) mandatnom pogodbom, i 2) u drugu skupinu, u koju spadaju oni poslovi, kod kojih otpremni ili prevozni posao pretstavlja samo sredstvo za reliziranje pridošloga novog posla. U tu skupinu spadaju slijedeće potskupine, i to: a) poštanski doznačni posao kod kojega predleži preuzimanje naloga na isplatu određene svote novca, koja je u gotovom uplaćena kod pošte. Pravna narav toga posla je sporna; podijeljena su mišljenja o tome, da li je realni kontrakt vrste locatio conductio operis irregularis (Mandry, Schott), assignacija (Meili) ili mandatna pogodba (Cohn). Obzirom na pojave, koje su s takvim poslom u vezi, najviše je sli-

čan mandatnoj pogodbi, i b) poštanski nalog ili mandat na inkaso.

No pošte obavljaju danas i brzojavne poslove. Taj posao ne može se nikad smatrati osnovnim (prevoznim) poštanskim poslom, jer se brzojavne vijesti ne prevoze niti se smatraju „robom“ u smislu trgovačko - pravnog pojma robe i ako opstojе i drugačija svačanja (Gareis - Fuchsberger. Nagy i dr.). Brzojavno (telegrafsko) pravo dovodi se često u vezu s trgovačkim pravom i ako to nije opravdano, jer trgov. pravo ne uređuje poslove, kojima se bave telegrafski zavodi (pošta, koja obavlja i telegrafске poslove), nego zato opstojе posebni zakonski propisi. Radi toga razlikuje se brzojavno pravo od trgovačkog prava. Često susreće se shvaćanje, koje otpremanje vijesti telegrafom smatra otpremnim ili prevoznim (vozařskim) poslom i radi toga zastupa stajalište, da se otprema telegrama mora prosuđivati kao i otprema poštanskih pošiljaka putem pošte. No telegrafski zavod ne dobija vijesti gotove po sadržaju i obliku tako, da bi ih u primljenom stanju mogao odmah dalje prevoziti (otpremiti), nego im mora najprije dati posve drugi oblik, u kojem ih (Morse) otprema u određište, a ovde im opet daje novi oblik, u kojemu se (dostavljena brzojavka) uručje primaocu - adresatu.

— Nastaviće se —

Prof. D-r EUGEN SLADOVIĆ

ИЗ ПРОШЛОСТИ

ОДЈЕК ТУРСКО-АУСТРИЈСКЕ ТЕЛЕГРАФСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ ОД 1857 г
(наставак)

*Попечитељству иностраних дела**

Попечитељство внутрењи дјела под 12 марта тек. год. ПТБр. 136, доставља Совјету, да је Висока Порта у теченију прошлог лета подижући телеграф на линији од Једрена преко Софије до Ниша, довела исти у месецу октобру до наше границе, и 16. Октобра да је учињен само привремено савез жице турског са жицом нашег телеграфа. — Но да би се тако сједињени турски и српски телеграфски вод о-

Ово је писмо под ПТБр. 4584 од 21 дец. 1759 год. поново цитира-
но „Капућехаји М. А. Петронијевићу, од стране Поп. Ин. дјела, коме је
под овим истим бројем препоручено, да поново предузме кораке: „Јер
рачуни између Дирекције у Цариграду и ове овде у Београду још
никако прегледани нису нити су се узајамна потраживања и давања
расмотрила и намирила.“

предјеленију свом; т.ј. јавном саобраштају са взајамном пол-
зом предати могао, и да се кореспонденцијама телеграфским
једнообразне тарифе и истоветно уредбена одређенија о-
сигурају, нужно је, вели, да се по томе и уговор, са стра-
не наше са Високом Портом закључи, као што је пре три
године са Аустријом у смотрењу савеза телеграфског учи-
њено.

Оно је, вели, на то мислило још пре, но што је жица
наша и турска уједињена била, но како је дознало, да је
Порта, не само за себе но и за три подунавска књажевства
са Аустријом конвенцију по предмету телеграфа већ закључи-
чила, и исту под 4 јулија по римском ратифицирала, то је
пре свега ову конвенцију добавити морало, да би особеном
уговору између нашег Правитељства и Порте основе опре-
дјелити могло.

Из три печатна листа аустријског „Verordnungs Blatt-a“
може се увидети, какав је уговор између Порте и Аустрије
закључен. Он је редигиран по обрасцу уговора између Прајз-
ске, Белгије и Француске пре две године закључног, и с
неким изјатијама садржава иста одређења а истим редом
и с истим речима као овај.

Између ови изјатија Попечитељство примјечава у точки
20-ој то одређеније, да Србија и два подунавска књаже-
ства са Отаманском Царевином у један териториум теле-
графски принадеже, које одређеније без знања и садеј-
ствија Српског Правитељства закључено, по мњенију Попе-
читељству вређа начела наше автономije, исто тако као и
онај уметак у 33-ој тачки, где је речено, да Србија са Ау-
стријом може своје особено рачуноводство (Comptabilité)
имати само за оне депеше међународне, које из Србије из-
лазе или су за овамо одређене, сљедователно не и за
депеше из Аустрије и Европе у Турску оправљене.

По истом обрасцу и са измјенама, сходним одношени-
јама која између Србије и Порте постоје, Попечитељство је
пројекат уговора дало сачинити, који би се ради регулира-
ња взајамне телеграфске кореспонденције са Високом Портом
закључити могао. Између знатних измјена у овоме пројекту,
има се навести после увода, који је другчије прекројен, точ-
ка 3-ћа аустријског трактата, која је као непотребна са
свим изостављена, точка 20 и 33, у којима се горе поме-
нути уметци налазе и који су у точки 19 и 32 пројекта изо-
стављени, и точка 34 пројекта, у којој се за Србију право
уговара, да свака три месеца с Портом прорачунање има
за међународне депеше, које из Турске у Србију, или из
ове у Турску иду, и за депеше пролазне, које се из Турске
преко Србије у Аустрију или друге земље шиљу, а за све
остале депеше да администрација наша остане при свом у-

*Упозорујемо на стил, граматнику и речник.

говореном прорачунавању са Аустријом, нарочито што се тиче депеша пролазни из Аустрије, или преко Аустрије жидом српском у Турску послани.

Најпосле уговара се за Србију завођење мере аустријске на фатове и миље, и новац на форинте и крајцаре, будући се Порта, што се овога тиче, француске мере држи. За чување општег права државног, да Србија то по начину како сама за добро нађе, мере сигурности за своје линије као и правила за надзираније полиције и за контролу о кореспонденцији сваке струке може прописати, говори се у § 2, 5, 11, 12 и 13 пројекта.

Овај пројект Попечитељство је поднело Совјету на размотрење, молећи за одобрење по коме би се исти својим путем Капућехаји нашем са пуномоћијем доставити могао, да у смислу тога између Србије и Порте уговор за узајамна сношенија телеграфска закључи и Порту приклони, да у смотренију пролазни депеша из Европе, преко Србије за Турску, идући са Аустријским Правитељством к више наведеној конвенцији још један адисионални акт закључи, по ком би Србија, за таксе исти депеша прорачунање своје са Аустријом а не са Портом имати могла.

Овај Попечитељством предложени пројекат уговора, који се има закључити са Високом Портом, Ја сам сагласно са закљученијем Совјета од 29 пр. м. П. Т. Бр. 309 одобрио, и то нарочито у оне две тачке, т. ј. да Србија за себе особени телеграфски териториум образује, и сљедствено томе, да она, за оне пролазне депеше, које из Аустрије или други европејски држава преко Аустрије и Србије у Турску пролазе, свој рачун са Аустријом води, као што је то 4-ом тачком уговора, који је у том смотрењу између нас и Аустрије закључен, уговорено и то тим пре, што је то у оном писму, које је честити Мехмед паша, бивши велики везир, 27 маја 1856 г. Мени писао, изреком обећано, да ће се овај савез телеграфа учинити на оном основу, на коме је учињен између српског и аустријског правитељства, као и у ономе, да Србија задржи меру аустријску на фатове и миље, а тако исто форинте и крајцаре, — и по томе препоручујем Попечитељству: да се овај уговор надлежним путем достави Капућехаји нашем у Цариграду, да у смислу истог уговора између Србије и Високе Порте закључи, и да се погрудом приклонити Порту, да к' оном уговору, који је она с Аустријом у смотрењу телеграфски сношенија закључила, још један уговор закључи, по коме би Србија за пролазне депеше из Аустрије у Турску своје рачунање имала, о чему Попечитељство Иностранци дјела ради знања настојећим увједомљавам.

П. Т. Бр. 568
9. маја 1858 год.
У Београду

А. Карађорђевић с. р.

Приопћено М. ВУЈАДИНОВИЋ

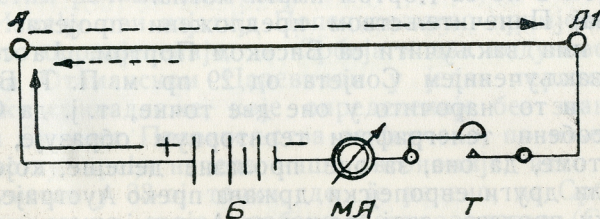
САМОИНДУКЦИЈА, ИНДУКЦИЈА И МЕЋУСОБНА ИНДУКЦИЈА У ТЕЛЕФОНСКИМ ПРОВОДНИЦИМА И АПАРАТИМА

Кад затражимо да нас дежурна службеница у телефонској централи споји са којом међународном телефонском линијом преко телефона, приметимо, пажљиво слушајући, да се на линији чује безброј разних врста шумава и пуцкања, час јаче, час слабије, а покрај тога из даљине, још и један или више туђих говора, а понеки пут и откуцавање телеграфских знакова!

Овај феномен наступа услед тога, што се на линији појављује т. з. индукција, или међусобна индукција.

Покрај ових двеју индукција, које се дешавају у телефонским линијама за време говора, час јаче, час слабије, у истима се појављује и т. зв. самоиндукција, т. ј. у проводницима се за време говора рађа једна нова струја. Прве две индукције штетне су за време телефонирања, док ова последња чини телефонији велике услуге, јер потпомаже пренос говорне струје кроз проводнике и повећава јачину исте. Ми ћемо овде објаснити прво улогу ове последње, самоиндукционе струје у телефонији, а затим оних других двеју струја.

Претпоставимо да изнад земље имамо разапет и од земље изолиран један бакарни проводник, (жицу А — А'; слика 1, са којим се налази укупчана једна батерија елемената (Б), милиамперметар (МА) и телеграфски тастер (Т).

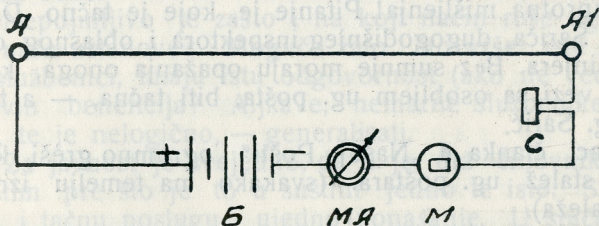
Слика 1

Када се руком притисне тастер, струја из батерије почеће тећи: од позитивног пола, у правцу стрелице, преко разапетог проводника, тастера и милиамперметра и опет назад, у батерију. Стручно се то каже: да електрична струја из батерије кружи колом, што се види и по стално скренутом положају казаљке на милиамперметру. Ако се сада пусти тастер, кретање струје ће се одмах прекинути а казаљка милиамперметра вратиће се у првобитан положај. За ову радњу у електротехници каже се: закључити и искључити електрично коло. Ако сада ову појаву мало боље проучимо, видећемо, да се у проводнику (жици А — А') није десило само обично пролажење и прекид пролаза струје приликом притискања и попуштања тастера, већ да се у истоме проводнику десила једна читава компликована радња.

У тренутку кад је био притиснут тастер, струја из батерије нагло је журнула од позитивног пола у правцу стрелице, тежећи да муњевито брзо прође кроз проводник ка тастеру, преко милиамперметра назад, у негативни пол батерије. У ономе моменту, када је струја из батерије хтела ући у проводник, у самоме проводнику родила се једна друга, нова струја, посредством оне прве, имајући притом супротан правац противња онаме правцу струјања које из батерије долази кроз проводник, т. ј. ова само - рођена струја тежи да тече ка позитивном полу батерије, (мала испрекидана стрелица сл. 1) затим, преко батерије на него-

ван пол, милиамперметар и тастер, назад у проводник. Усред рађања ове нове струје, која је у даном тренутку имала супротни смисао, струја из батерије, приликом улаза у проводник, била је у једном моменту ослабљена, али је затим нагло савладала и уништила само-рођену струју и почела нормално тећи кроз проводник! Ово се десило у ономе моменту када је тастер био притиснут. Да видимо сада шта се дешава када се тастер пусти и батеријска струја прекине?

Приликом пуштања тастера, ток струје из батерије се прекида, и у самоме моменту прекида струје, опет посредством струје из батерије, у проводнику се поново само-рађа једна друга струја, која сада има исти правац кретања, као и струја из батерије, т. ј. креће се од позитивног пола ка тастеру, (велика испрекидана стрелица сл. 1), али за разлику од оне прве струје, ова је по напону много пута јача и потпомаже што брже кретање батеријске струје кроз проводник. Зато што се ове струје рађају само у проводнику, у електро-техници називају се самоиндукционe струје или екстра струје. Екстра струје које се рађају приликом затварања кола, корисне су за телефонију; а нарочито корисне за далеко телефонирање.

Слика 2

Рађање ових самоиндукционих струја у проводнику дешаваће се увек: у моментима закључивања електричног кола. Интересантно је сада видети, каквога утицаја и какве користи дају телефонији ове самоиндуктивне струје? За ово објашњење послужиће нам слика 2. Место тастера у електрично коло уметнућемо један обичан микрофон (M) и слушалицу (C). Као што је на слици 1, пуштање струје било вршено путем притискања тастера, у слици 2 ове радње ће се вршити утицајем изговорених речи пред микрофоном. Изговорене речи пред микрофоном, својим треперењем различите амплитуде и јачине, падаће на плочу, (мембрану) микрофона, час јаче, час слабије. Услед овога, мембрана микрофона почеће треперити — унисоно — једнако — у односу са јачином изговорених, речи и на тај начин, утицајем гласа, мењаће се електрични отпор микрофона, за ону струју која из батерије пролази кроз микрофон. Услед ове промене отпора, или боље рећи прекидања и пуштања струје у проводник, посредством изговорених речи пред микрофоном, у проводнику ће се наизменично рађати: у једном моменту, екстра струја затварања кола, која ће омах бити уништена и екстра струја отварања кола, која ће струју из батерије увећати — појачати, оснажити и помоћи јој да неоштећена стигне до слушалице. Из овога се види, да екстра струја отварања електричног кола игра врло велику улогу у телефонији. На овим њеним особинама и почива данашња телефонија. Ове особине су пружиле и даље могућности, да се помоћу обичних два комада малих елемената, чији напон износи свега три волта, телефонише на такве даљине, које никада за телефонисање не би могле бити савладане само са 2 елемента, већ би се морали конструисати нарочити микрофони, за напон струје од неколико стотина па и хиљада волти, што би за данашњу телефонску технику било сасвим нешто ново.

— Наставиће се —

В. ПРЕДРАГОВИЋ

UGOVORNE DRŽAVNE POŠTE

DODATNO ČLANKU „OPŠTE POBOLJŠANJE TELEFONSKE SLUŽBE“*

„Naša Pošta je u zadnjem broju donela članak „Opšte poboljšanje telefonske službe“. Pisac toga članka (potpis je pseudonim), među ostalim doslovce veli: „Iz kadra p. t. nameštenika apsolutno je potrebno da se izbací „kategorija“ ugovornih poštara a koje treba čim pre ukinuti, jer slične anomalije ne trpi nikoja drž. struka a osobito ne saobraćajna. Ti nesavremeni nameštenici bez kvalifikacija, sprema, odgovornosti i budućnosti ruše vrednost i organizaciju p. t. službe te ugled činovničkog kadra. Javnost nezna dovoljno, da to nisu redovni državni činovnici.“

Interesantno je uporediti taj pasus, sa člankom višeg savetnika ministarstva g. Šarića, štampan u „P. T. T. Pregledu“. Posve suprotna mišljenja! Pitanje je, koje je tačno. Da li mišljenje g. Šarića, dugogodišnjeg inspektora i oblasnog direktora, ili g. inženjera. Bez sumnje moraju opažanja onoga, koji stoji u tesnoj vezi sa osobljem ug. pošta, biti tačna, — a to je bez sumnje g. Šarić.

Pisac članka u „Našoj Pošti“ ogromno greši, kada potcenjuje stalež ug. poštara. (svakako na temelju iznimaka i našeg staleža).

Ugovorni poštari bi se radovali da se prebace u dr. službenike, — ukoliko odgovaraju odredbama Č. z. u pogledu kvalifikacije. Za teoriju da se izbace pisac će naći malo privrženika.

Tvrđnja da su ug. poštari bez kvalifikacije, bez sprema, bez odgovornosti, — nije tačna. Svakako ima i među nama kojima ovo nedostaje, ali poznato je da ima takvih i među drž. službenicima. Svi vrlo dobro znamo, da od oslobođenja ovamo, — manji službenici zabačeni na pojedinim položajima, ne ispunjavaju odredbe Č. z. ukoliko se odnosi na kvalifikaciju. Ali isti se postepeno gube, — kako kod državnih tako isto i kod ugovornih pošta. To nesme, to nemože biti razlog, da se osudi jedan ceo stalež. Naposljetku ovo se da opravdati sa posleratnim prilikama, ne samo kod nas, no i u ostalim državama.

Danas većina ug. poštara ima niži tečajni ispit, a imamo i sa višim tečajnim ispitom, pa imaćemo za kratko vreme i sa diplomskim ispitom. Pri tome ne treba gubiti iz vida, da je za postavljanje ug. poštara, bitni uslov, da ima niži tečajni ispit.

*Puštamo i ovaj članak kao suprotno mišljenje i dajući mu publicitet ne mislimo polemisati sa jednim ni sa drugim člankopiscem. Oba članka neka služe kao dokaz suprotnih mišljenja i kao kronika vremena u kome su ta mišljenja izražena.

Kad nastupe bolji dani i kad ovo veliko i značajno pitanje za našu struku dođe u odlučnu fazu rešavanja: „za ili protiv podržavljanja ugovornih pošta“ — onda će i ova kontradiktorna mišljenja biti uzeta u rasmatranje i potkrepljivaće se njima i teza — i antiteza. Za sada samo ovoliko.

lz Ur.

Što se tiče sprema, pisac je zaboravio, da su ug. poštari od vjkada bili među onim službenicima, koji su vrlo spremni, i dorasli položaju koji zauzimaju. Razlog tome je i suviše jasan. U zabačenim mestima, ug. poštari upućeni su na sebe. On je upravnik, revizor, kontrolor, telegrafista, telefonista, služitelj, a ponekad i čuvar linije. Ako nemisli zaglaviti u zatvoru, ili da se jednog lepog dana nađe na ulici, mora da je savestan, brz, vešt i istrajan, — sa jednom rječju pečen u struci. Prošla su vremena kada su inspekcionni organi, — imajući u vidu tadašnje prilike, — imali obzir. Danas se nemilosrdno izbacuje što ne valja.

Smešno je tvrditi da su ug. poštari bez odgovornosti, kada oni materijalno odgovaraju i za svoje osoblje (Prav. o ug. državnim poštama čl. 19), dočim u drž. poštama svaki odgovara za sebe.

Nepojmljivo je zašto i na koji način ruše ug. poštari ugled naše ustanove? Moguće zato što vrše iste poslove kao drž. službenici, imaju istu odgovornost (ako ne veću), i to bez ikakvih beneficija? Aljkave, nemarne službenike ima i tu i tamo, te je nelogično, — generalisati.

Za javnost je svejedno, da li je, drž. činovnik ili ug. poštari, stin pre što je to u suštini jedno te isto. Stranka taraži brzu i tačnu posluđu, ujedno ponašanje. U slučaju potrebe, službenika identifikuju sa drž. erarom. Njima je sporedna zvučna titula.

Neka mi bude dovoljno napomenuti, da znam bezbroj slučajeva, gde su ug. poštari i njihovo osoblje, prešli u državnu službu, te su danas izvršni činovnici o kojima se upravnici vrlo pohvalno izražavaju.

Treba čuti objektivno mišljenje inspekcionnih organa, o radu po ugovornim poštama, — koji su najkompetentniji, da dadu sud o njima. Uveren sam, da će se njihovo mišljenje, podudarati se pohvalom g. Šarića.

Uostalom, svakodnevna je pojava da se jadni ug. poštari, sve češće napadaju, bez ikakvog razloga, — izgleda samo zato, što se zna, da nisu dovoljno organizovani, da im je Uprava, (čija je moralna dužnost da staležu pribave zasluženno poštovanje) zauzeta sa svojim ličnim interesima.

Kao ug. poštara, bolno me dira, što pisac ima tako loše mišljenje, o našem staležu, — koji se očajnički bori, da jednom sredi svoje staleško pitanje, koje se po ničemu ne razlikuje, od drž. kolega, no po nazivu i time što do sada nisu ničim obezbeđeni. Državne kolege morali bi imati više razumevanja prema našem staležu, kako bi bar s time donekle ublažili naš težak položaj u kadru službenika našeg resora.

JOSIF V. ARTH

ug. poštari.

ZDRAVLJE

„Otkako je ukinuto Ministarstvo narodnog zdravlja, naša zdravstvena politika ostala je bez pravca i kompasa“. Tako piše u Pravdi g. dr Milan Jevremović. D-r. Sr. Popadić veli: „Zadaća svake zdravstvene politike treba da bude poboljšanje narodnog zdravlja. A da bi se narodno zdravlje podiglo, potrebno je pre svega da narod ima u dovoljnoj količini dobre hrane i odela, zatim da ima zdrave stanove i dobru pijuću vodu. Pored toga, u interesu narodnog zdravlja treba zaštititi radnu snagu (naročito omladinu od prekomernog rada i nesavesne eksploatacije, koja se vrši po raznim fabrikama, rudnicima i ostalim industriskim preduzećima. Isto tako treba obratiti najveću pažnju na lečenje naroda. Lekari, lekovi, bolnice kao i ostale zdravstvene ustanove treba da budu na raspoloženju širokim narodnim masama u svako doba. Drugim rečima, naša zdravstvena politika treba da se razvija u dva pravca. S jedne strane treba raditi na ekonomskom i kulturnom podizanju naroda, a s druge, što pre izvesti socijalizaciju medecine, t. j. omogućiti narodnim masama besplatno lečenje u najširem smislu te reči.“

A kako je u p. t. struci? O tome neprestano pišemo. Da je stanje loše, pokazuje i rezolucija kongresa p. t. službenika, koji je održan u Splitu. Stručni referat o poboljšanju čeka na rešenje u Upravi pošta. . . .

Kraljevska vlada u svom programu predvđa i smatra za potrebno da se zakonom reguliše radno vreme i odmor, uopšte da se obezbede higijenski uslova rada.

U oblasti čuvanja narodnog zdravlja obećava da će u svom programu preduzeti najširu akciju na polju popravke higijenskih i socijalnih uslova, koji utiču na narodno zdravlje, i težeći da se siromašnim građanima obezbede lekovi i lekarska pomoć. Isto tako će rad i na podizanju bolnica i higijenskih ustanova, na obaveštavanju najširjih slojeva naroda o čuvanju narodnog zdravlja, kao i na preduzimanju medecinskih mera na suzbijanju zaraznih bolesti, a naročito tuberkoloze i malarije.

P. t. t. osoblje je u stalnom dodiru sa zdravim i bolesnim. I sami telefonski aparati su opasni, jer lako prenosi zarazu. Utvrdio je to dugim ispitivanjem Praški higijenski institut. Na svakoj telefonskoj slušalici nadjeno je deset do sto hiljada štetnih bacila. Naročito su zarazne slušalice u kafanama i javnim govornicama. Najbolje je desinfikovati ih s vremena na vreme alkoholom.

U. p. t. struci ne obraća se potrebna pažnja u tom pogledu.

ПЕРСОНАЛНА ПИТАЊА

Г. Министар саобраћаја прописао је Правилник о лекарском прегледу саобраћајних службеника.

На основу новог Правилника вршиће се обавезни лекарски преглед над лицима која ступају у саобраћајну службу, а осим тога постојаће стална контрола над лицима, која су већ примљена у службу. То је и у интересу саме службе.

Према одлуци § 169 Ч. з. дневничари се не би могли премештати из једног места у друго по одлуци бана и по службеној дужности, већ по молби. С тога у уредби није предвиђена накнада сеобних трошкова дневничарима. Ипак, § 168 Ч. з. дневничарима је загарантовано право на накнаду путних трошкова и дневница у случају службеног путовања. Ако је у конкретном случају премештај извршен из једног у друго место по службеној дужности, а не по молби, има се право на накнаду путног трошка по том основу, што је путовање извршено по службеном послу, односно потреби.

У § 8 Ч. з. постављен је изричан услов да званичник може постати архивски чиновник тек када проведе непрекидно десет година у служби као званичник. То значи да се у тај десетогодишњи рок не може рачунати служба која је проведена у својству званичника али са прекидима. Наведено лице у питању могло би бити постављено за архив. чиновника само тако, ако би после последњег прекида у служби остало као званичник непрекидно у служби 10 година и положило испит који се тражи за управно-канцеларску службу, под претпоставком да у том времену не добије ни једну слабу оцену.

Служба у бив. аустро-угарској војсци у минулом светском рату, не може се рачунати у ефективне године признате службе за личну пензију, пошто неко постане државни службеник после 6 септембра 1919 (тач. 5 § 270 Ч. з.

Према § 113 Ч. з. чиновници, званичници и служитељи испуњавају услов за стицање права на пензију кад наврше десет година које су стварно провели у активnoj државној служби и као такви у државним надлештвима, заводима и установама. Ту се не прави разлика, да ли је служба била са прекидима или без прекида. Према овоме, лицу које је стварно било званичник и чиновник финансијске управе, постављено од надлежног органа, у току 1918—1920 то се време рачуна за стицање права на пензију. („Полиција“)

НАШЕ ПОТРЕБЕ

ДЕКРЕТИ

Изгубили смо многе лепе одлике из прошлости и са данашњицом унели у своју битност пуно којечега, у чему све више гине наша воља и здрава радост живота. Стари узори и правила, иако су срж вековних искустава и као такви неуклоњиви закони за народ који жели себи правилан и добар развој, данас су пребрисани или оголићени да више изгледају у својој нагости бедни него потребни!..

Стога можда и нехајно једна од тих лепих, чак са обавезном педантношћу примењених ствари у скорој прошлости, данас скоро и не постоји, или уколико је употребљена, више ремети здрав појам о дужностима него што је неопходно потребно да осведочи један акт, који потстиче човека на полет и здраву акцију. Мислимо на најновији начин издавања уверења о унапређењима у нашој струци, јер ма колико то било савремено, да се и у овом послу покаже упрошћеност и уштеда, ипак, по нашем схватању, то је чиста штета. У првом реду за ауторитет установе, која таква уверења издаје, а затим, намени у циљу једног таквог акта, који треба својим значењем и формом да претставља извесну награду и одличје за онога коме се даје. Сви смо ми, који данас после 15 — 20 и 30 година држ. службе добијамо та уверења на обичном полу-табаку хартије и са нечитким потписом појединих начелника одељења, у своје време примали, тако рећи као почетници, са првим указом декрете са потписом-факсимилом Његовог Величанства Краља, и на формату украшеном орнаментиком, која је чинила леп утисак, не само на онога коме је тим актом дато признање и право, него и за свакога страни лице коме дође до руку.

Сада, иако је чл. 103 тач. 4 Ч. з. предвиђено да се свим службеницима почев са VII групом издају декрети о указу са највишег места, данас је тај чин сведен на обичну службену обавест коју оверава један виши чиновник.

Још у доба средњовековне државе српске давате су повеље и писмена са пуно естетске форме по слову оних, који су на нешто стицали лична права, тако да су то још и данас укусни споменици, ма да су у то време изостajала далеко техничка средства од данашњих.

Ми, пак, иако смо тако рећи на пучини, раздраженој многим непогодама данашњице, сви смо дужни уносити што више напора и солствене снаге да стишамо ту немајућу те да би сачували брод националног уједињења и на њему високо уздигли заставу слободе, — изгледа да међу нама најмање пропагирамо тај дух и жељу свога народа и своје душе.

Није то мала ствар, када се у нашем колу, људи, ма

колико били трезвени и патриоти, сваког часа сусрећу са здравим појмом државе, нити је мање важно кад у спровођењу тога посла сваки њен чин и свака радња илуструје њену моћ или део душе оног народа којим она управља, као што није свеједно ако се ради томе обрнуто. Неће се оштетити држава нити смањити њена економска страна, ако на декретима, уверењима и свим писменима која се издају од стране надлежних у поменути сврху, носе отисак величине своје, било у лику и потпису њеног поглавара било у његовој највишој речи, која би се народним везом компоновала у један високи акт признања онима којима се даје, те би у њима будила нов полет и нову снагу да то одличје још који пут што стварније и боље заслуже.

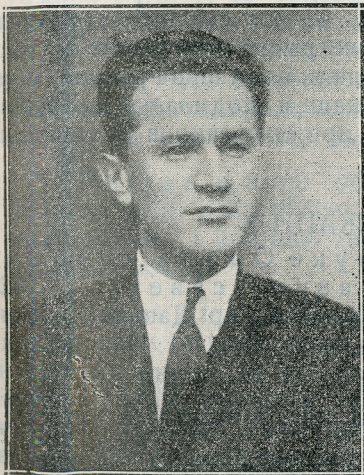
Ово напомињемо зато, што истински желимо да се бар ова омашка исправи и упти на пут којим треба и остали последици да теку, јер је очевидно да у закону тај начин рада није одобрен, а нема ни оправданих разлога да тако буде.

Р. Т.

СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА НА КОЛАРЧЕВОМ УНИВЕРЗИТЕТУ ВУКУ КАРАЏИЋУ

У спомен седамдесетогодишњице смрти Вука Ст. Караџића, оца Нове српске књижевности, удружење Подринаца прославило је тај дан једном свечаном академијом у „К. Н. Универзитету“ на дан 8 фебруара и то на врло свечан начин.

Од свију тачака програма, чак и од уобичајеног пригодног слова у част Вукову, највише ефекта код посетилаца изазвала је слика народа Српског окруженог око Вука, скупљача и пропагатора народне песме, народног језика, обичаја и умотворина. На позорници је ова слика дивно инсценирана. Народ је претстављао певачки хор друштва „Караџић“ из Лознице, у живописном народном оделу. Сценарију је извео г. Ђока Јовановић наш славни вајар. Али исто тако, другу по ефекту најјачу слику дао је хор певача из Лознице и околине. Овим хором је дириговао наш млади пријатељ и друг г. Александар Јовановић, п. т. чинов-

ник из Лознице, чију слику овде доносимо.

Певачки хор у два излаза на сцену отпевао је врло складно Јоксимовићеве: „Песме из младости“ и Лужничареве: „Приморске напеве“.

Нама је необично мило што можемо показати и истакнути плодан рад нашега друга Јовановића као диригента у просветном друштву „Караџић“. Он је још једном више доказао, да велики п. т. т. колегијум има у својим редовима, не само марљиве професионалне раднике но и друге разноврсне таленте, који у јавном животу ступају на сцену и потврђују тиме велику животну и моралну снагу целе групе. Честитамо младоме пријатељу на постигнутоме успеху његовога хора, а од Управе Пошта захтевамо да службенике ове врсте нарочито пази и награђује.

М ВУЈАДИНОВИЋ

ЗА НАШУ ДЕЦУ

У данашње време, када се и поред школовања не може добити хлеба, ми п. т. т. чиновници дужни смо подићи наш глас у интересу наше деце. Молимо, а имамо донекле и права на то, да се у п. т. т. службу примају у првом реду наша деца ако имају школске, моралне и остале за службу потребне квалификације.

То би било и у интересу службе, јер је вероватно, да би деца п. т. т. службеника временом постали бољи п. т. т. службеници него друга деца, чији родитељи нису били у п. т. т. служби. Нарочито, кад би ми п. т. т. службеници знали, да је нашој деци донекле осигуран хлеб у нашој служби, па би нашу децу већ и унапред спремили за тај позив.

Нећемо да пишемо о томе, ко се све прима у нашу службу, нити да нападамо све оне разне протекције и протекције али молимо да се о нашој деци води више рачуна и да се не даје другима оно, што је нашем подмлатку потребно и да се у том циљу поднесе згодан пројекат закона Скупштини

S.

НОВЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

Изишле су из штампе Одлуке Опште седнице и начелне одлуке Државног савета — 1923—1933. Средили и објаснили Александар Давинић и Богдан Мајсторовић, референти Државног савета. Ова збирка садржи све одлуке по свима законима са опширним коментаром. Коментар обухвата исцрпно излагање свих правних питања која су у вези са овим одлукама, како од практичног тако и теориског значаја, а расправљена су и према законским прописима који су дали повода овим одлукама и законима сада на снази.

Књига има 34 штампана табака. Цена 80 дин. Наручбине слати путем чек. рачуна Пошт. штедионице бр. 63.549 или писцима.

П. т. весник, службени орган Мин. саобраћаја, у последњим бројевима доноси расписе о текућим пословима као и личне вести.

П. т. преглед у свесци за јануар доноси написе: Капацитет наше телеф. мреже, Неплаћене п. т. радње, Осигурање т. т. линија, Заштита телеф. линија против индукваних струја, Аутоматска телеф. централа у Београду, Мали добар и јевтин пријемник, Нове таласне дужине, Високофреквентна телефонија, Набавке, Држ. стручни испит, Војничка служба.

Примећује се да се „Преглед“ све више упућује стопама ранијег т. т. часописа г. Милана Ж. Ђорђевића, онда генералног директора Мин. пошта и телеграфа.

Југословенска п. т. т., орган Удружења, у броју од 1 фебруара доноси написе: Поштар на раду за народ, Статистика Удружења, Стручњаци (са паролем: Рад, и само велики рад треба да буде лествица преко које се долази до положаја). Т. т. служба. Остало су вести организације. Чланак „Унапређења“ потврђује да је „Наша пошта“ у свесци за фебруар оправдано забележила да у том погледу постоје неправде. Јер завршава:

Није право, да један званичник или дневничар са 5-10 година службе, са чиновничким квалификацијама, са бесприкорном годишњом оценом и са добрим познавањем струке, остаје на истом положају, док у исто време други управо са „улице“ или са свега неколико месеци службе и са истим квалификацијама, али без познавања струке, буде промакнут на чиновнички положај.

Поштар у броју од 1 фебруара доноси написе и вести из домену нижих пошт. службеника као и nacрт г. Вујасиновића „Правила штедне и кредитне задруге“ која ће се основати на Конгресу 25 марта.

Уговорни поштар у броју од 1 јануара заступа интересе организације у. д. п.

Filatelista i Glasnik F. saveza u svesci za decembar donose vesti kao i izveštaj sa prve redovne skupštine Saveza.

ИЛУСТРОВАНИ ПОШТ. Т. Т. КАЛЕНДАР ЗА 1934 Г.

Изашао је из штампе и већ се разасиље претплатницима Илустровани Поштанско - Телеграфски и Телефонски Календар за 1934 год.

Садржај Календара :

На Нову годину; Оснивање и разбитак Светског поштанског Савеза; Поштанска служба у Пољској; Преставници особља у Административном Савету Мин. Пошта у Чехословачкој; Говор енглеског Министра Пошта на радиу; Туризам; Писмо у уметности; Српске бојне поште за време ратова 1912—1919; Поштанска отпрема; Поштанска установа и филателија; Нагли пораст авионске поште; Узроци опадања телеграфског саобраћаја и лек против тога; Међународни радио-саобраћај у прошлости и будућности; Телефонија без жица; Техничка питања; Циновски збучник; Нови микрофон; Тонфилм; Социјални живот и рад п. т. службеника; Статистика.

Забавни део: Контролорова служба; Кутија за писма; Анегдоте.

Тарифни део: Унутрашње и међународне поштанске, телеграфске и телефонске тарифе: Новчани системи и новци разних земаља; Курсеви држав. папира, државне ренте; државне и меничне таксе; Акције, дисконтна табела за израчунавање процента; преобраћање фунти стерлинга у динаре и обратно.

Ред путовања на железницама и бродовима; Адресни и огласни део.

Календар је илустрован сликама знаменитих људи који су утицали својим радом на разбитак п. т. т. саобраћаја. У њему се налазе све корисне поуке и податци потребни пословноме свету за лакше комуницирање са п. т. т. станицама и властима.

Цена Календара је 10 динара.

Набавља се непосредно код власника и уредника:

Милутина Вујадиновића, Саветника Министарства,
БЕОГРАД, Гарашанинова бр. 7/3, или уплатницом на чек. рачун 54.701.

Уредници и власници,

Д-Р ПЕРО ШОЋ, министар у пензији, Крунска 29, и МИЛУТИН ВУЈАДИНОВИЋ, саветник Мин. саобраћаја, Гарашанинова 7

Штампарија

„ГРАФИКА“ М. Божиновић — Београд. Космајска 51. Тел. бр. 29.717